

era precedida per una galilea avui desapareguda. L'edifici és un magnífic exemple de simplicitat arquitectònica, difícil de trobar a casa nostra, que no té la influència llombarda i es basa en la autòctona del darrer preromànic, principalment de l'Empordà i de la Garrotxa.

A l'església hi havia cinc lip-sanoteques, actualment estan repartides entre el Museu d'Art i el Diocesà de Girona.

SANT PERE DE MONTAGUT. Porta amb ferramenta romànica.

SANT PERE DE MONTAGUT

Hi hagué una primera església documentada l'any 965. L'actual és del segle XII i ha rebut moltes modificacions. L'any 1372 el rei Pere el

Cerimoniós, vengué diversos castells i parròquies, una de les quals era aquesta, per poder finançar la guerra de Sardenya.

L'edifici, inicialment, era similar al de sant Feliu de Beuda, després del terratrèmol del segle XV rebé unes primeres modificacions. L'any 1669 s'efectuà una ampliació, una modificació de la porta d'accés -encara que es conservà el pany romànic- i possiblement del campanar. Finalment, després de la guerra civil (1936-1939), es varen afegir unes dependències a la capçalera, per això es va rebaixar l'exterior de les dues absidioles que van quedar encastades als murs. Actualment s'han enderrocat aquestes edificacions però exteriorment només existeix l'absis central. Cal destacar, la magnífica ferramenta de la porta i també, a l'interior, el retaule de la vida de sant Pere i el quadre de la Crucifixió.

Text i fotos: Joan Codina i Bernaus

BIBLIOGRAFIA

Catalunya Romànica, vol. IV: La Garrotxa.

Guies Catalunya Romànica, vol. 6: El Gironès, la Garrotxa i el Pla de l'Estany.

Documentació del Centre d'Interpretació del Territori del Ajuntament de Sant Joan les Fonts.

AARS

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 116

22 d'abril de 2012

GARROTXA

SANT JOAN LES FONTS

El municipi és a 4 km d'Olot, està compost per tres nuclis principals: Sant Joan les Fonts, la Canya i Begudà. Forma part del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, que té una trentena de cons volcànics, alguns cràters d'explosió i més de vint colades de lava basàltica, que es varen produir entre 700.000 i 10.000 anys aC. Al municipi de Sant Joan les Fonts hi

SANT JOAN LES FONTS. Pont medieval.

ha deu volcans. La lava va fluir pel llit del riu Fluvià i li va barrar el pas en molts llocs, amb el pas del temps el riu va anar erosionant el terreny més proper i va modificar el seu curs, és per això que als seus costats hi ha columnes basàltiques. Els materials volcànics són molt permeables i permeten la filtració de l'aigua de la pluja, que quan troba el seu pas barrat per les roques flueix a l'exterior formant-se una font. A Sant Joan les Fonts n'hi ha més de 80, d'aquí prové el topònim del municipi .

CASA FORTA DE JUVINYÀ (SANT JOAN LES FONTS)

Las cases fortes, també dites "estades", eren les residències dels cavallers o, algunes vegades, de l'administrador del senyor de la zona. Normalment eren sales d'espai únic i compostes pels següents elements: un pati interior, que podia anar acompanyat per una torre de defensa; la planta baixa, amb les cavallerisses; el primer pis, amb la planta noble (residència de la família) i unes golfes que s'empraven com a magatzem i graner.

La de Juvinyà, és un dels pocs exemples d'arquitectura civil medieval (romànica - gòtica) que s'han conservat a la Garrotxa. Es bastí en dues etapes: primerament, a finals del segle XII, la torre de defensa de planta quadrada i poc més tard, al seu costat un molí fariner, que eren propietat de

SANT JOAN LES FONTS. CASA FORTA DE JUVINYÀ.

SANT SEPULCRE DE PALERA. Absis.

ment de torre, però que inicialment era d'espadanya.

Al seu interior, hi ha una altra pica baptismal d'immersió de finals del segle XII, també semi-esfèrica i de grans dimensions i dos registres esculpits: l'inferior amb quatre palmetes i el superior amb quatre personatges, sota arcades, que se'ls relaciona amb el pecat, possiblement l'original.

SANT SEPULCRE DE PALERA (BEUDA)

L'església la feren construir els senyors de Palera i fou consagrada l'any 1085. S'atorgà als visitants indulgències semblants a les que s'obtenien visitant el Sant Sepulcre de Jerusalem i per això aviat va esdevenir un lloc de peregrinatge i devoció. L'any 1107 fou cedida al monestir occità de la Grassa, que hi fundà un priorat benedictí.

A mitjan segle XVI deixà de dependre de la Grassa i els priors provenien d'importants monestirs catalans. Al segle XVIII el priorat estava en molt mal estat i s'efectuaren importants reformes. Amb la desamortització de 1835 és degradà totalment. L'any 1962 es va efectuar una discutida restauració que va suposar la destrucció de la galilea romànica. L'any 1964 fou declarat monument nacional. Actualment l'església depèn de la parròquia de Sant Pere de Lligordà i és el lloc de la trobada anual dels cavallers de l'orde del Sant Sepulcre.

Del priorat s'han conservat l'església i les dependències monacals. En canvi el claustre fou destruït i només en resta algun capitell. El temple és del segle XI i pràcticament idèntic al descrit anteriorment de sant Feliu de Beuda, posterior del segle XII, que en fou un copia. Les diferències són: les naus laterals són paral·leles - sense l'estreyniment-, no existeix cap tipus de decoració i la porta és simplement adovellada de mig punt i, com s'ha dit,

SANT FELIU DE BEUDA.

ta sovint en les deixes dels senyors del castell de Beuda a sant Pere i santa Maria de Besalú. Els anys 1279 i 1280 està en la relació d'esglésies amb rendes pròpies, que estaven obligades a contribuir amb el delme per finançar les croades.

L'edifici és de planta basilical, sense transsepte, amb tres naus. Les laterals presenten un estrenyiment vers els peus de la nau, que és més acusat en el de tramuntana. Estan capçades per tres absis semicirculars. Les naus queden separades per dos grans pilars de planta quadrada que sostenen tres arcs formers. La nau central és coberta amb volta de canó i no disposa d'arcs torals, mentre que les laterals són amb volta de quart de cercle. Per damunt de totes hi ha una sola teulada a doble vessant. La nau esta il·luminada per vuit finestres de doble esqueixada, dues al mur sud, una a cada absis i tres a la façana de ponent. L'absis central és decorat amb un fris de dent de serra. La porta d'accés és a la façana de ponent. Consta de tres arquivoltes de mig punt en gradació. La central és sostinguda per dues columnes amb capitells i cimacis esculpits, coronats per impostes ornades amb arcuacions cegues. A la del costat esquerre, en el capitell, hi ha un bou i, en el cimaci, unes cintes. I a la del costat dret, un ocell, una roseta, i un escacat, respectivament. A la mateixa façana hi ha un campanar, actual-

Ramon de les Fonts. La filla del propietari, casada amb el cavaller de Juvinyà, la rebé en herència i passà a mans del seu marit. El molí fou destruït el voltant del segle XIV, possiblement per un incendi. A continuació es construí la casa forta adossant-la a la torre. La seva composició és com l'anteriorment descrita. Les cavallerisses estan dividides en tres parts per arcs de mig punt i, a la planta noble, s'obren finestres amb festejadors elevats, als quals s'accedeix per mitjà de quatre graons.

Després de tenir diversos propietaris, actualment és municipal. L'any 1972 fou declarada Monument Històric - artístic.

PONT MEDIEVAL DE SANT JOAN (SANT JOAN LES FONTS)

Es troba damunt del riu Fluvià, prop del monestir i servia per a comunicar-se, a través de la vall de Bianya, amb el Ripollès i la Cerdanya. Encara que es creu que el pont és de la mateixa època que el monestir –segle XII– no està documentat fins el XIII.

El primitiu, romànic, devia tenir cinc arcs de mig punt, amb el central més gran; una longitud d'uns 50 m i era construït amb carreus de pedra volcànica. Els terratrèmols dels anys 1427 – 1428, el varen destruir parcialment i fou reconstruït. Per això l'ull central és d'arc apuntat. Modificacions efectuades al costat de tramuntana taparen dos dels arcs. Actualment, serveix d'accés a l'església parroquial de Sant Joan, construïda al segle XX en estil neogòtic.

MONESTIR DE SANT JOAN (SANT JOAN LES FONTS)

Va existir un temple anterior, consagrat l'any 958, que tenia inicialment una triple advocació -sant Esteve, sant Joan Baptista i sant Miquel- i formava part del vescomtat de Besalú. L'any 1079, els vescomtes, al varen cedir al monestir de sant Víctor de Marsella per fundar-hi un priorat. La seva església, ja només dedicada a sant Joan Baptista, fou consagrada el 1117. Rebé nombroses donacions, per tant tenia un important patrimoni. Inicialment hi havia cinc monjos, al segle XIV només dos i el 1424 ja no n'hi havia cap. La parròquia era regida per un vicari perpetu i passà a dependre del monestir de sant Pere de Besalú i posteriorment del de sant Pere de Camprodon. L'any 1981, l'església fou declarada monument nacional.

El temple és de planta basilical, de tres naus, sense transsepte, capçades per tres absis semicirculars. La nau central és coberta amb volta apuntada i reforçada per tres arcs torals que arrenquen de pilars amb semicolumnes adossades que tenen capitells corintis, menys dos que tenen

decoració zoomòrfica amb grius i un cap de lleó. Les naus laterals, són solament un xic més baixes que la central i estan cobertes amb volta de quart de cercle, la separació amb la nau central és per mitjà d'arcs formers de mig punt. A la nau s'obren vuit finestres de doble esqueixada, dues a la façana principal, tres al mur de tramuntana, una a la absidiola i dues a l'absis, que, a més, disposa d'una finestra central més gran que. tant a l'interior com a l'exterior, té una arquivolta sostinguda per columnetes amb capitells decorats.

La decoració exterior de l'absis central, és un fris de dents d'engranatge i per sota arcuacions cegues sostingudes per semicolumnes amb capitells decorats. En canvi, la de l'absidiola és un de dents de serra i les arcuacions són seguides. La porta d'accés està a la façana de ponent. Consta de dues arquivoltes en gradació sostingudes per columnes amb capitells esculpits. Té llinda, muntant i timpà llisos i actualment un porxo amb una encavallada i una teulada a doble vessant. Al damunt hi ha una senzilla rosassa. L'aparell és amb carreus de gres rosat, grans i polits disposats en filades bastant uniformes. El segle XVIII, es reformà el campanar convertint-lo en una torre octogonal i també s'enderrocà una absidiola- Al seu lloc s'hi construí una sagristia.

L'edifici té una clara influència provençal –estil llombard modificat- però la decoració coríntia dels capitells amb fulles d'acant es autòctona de la zona, sorgida de sant Pere de Rodes. Al seu interior hi ha una magnífica pica baptismal d'immersió, que és de mitjan segle XII, de grans dimensions,

SANT JOAN LES FONTS. Monestir.

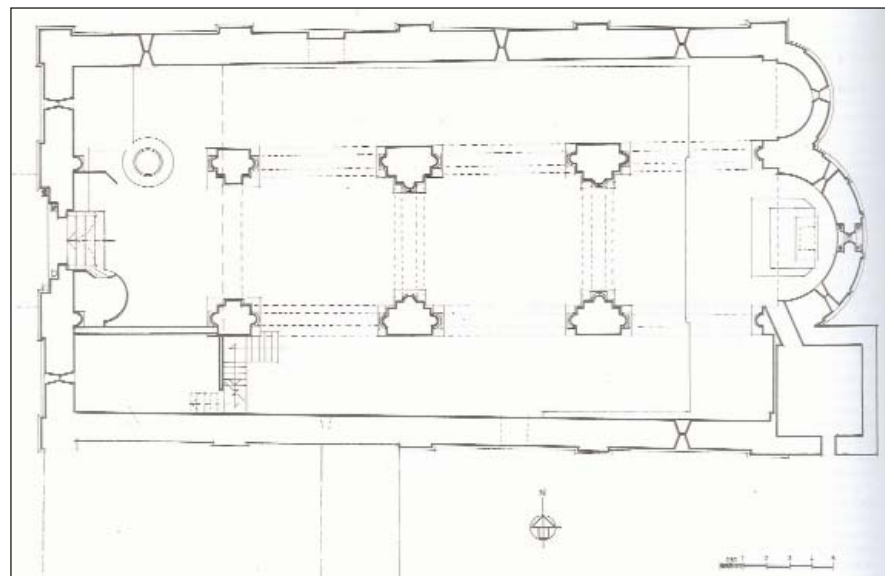
semiesfèrica i decorada amb una sanefa esculpida amb motius vegetals i diverses figures humanes, de les quals només n'hi ha tres d'identificades: el Crist, la degollació de sant Joan Baptista i sant Pere. També hi ha la reproducció -l'original és al Museu d'Art de Girona- d'un Crist en majestat, que hi havia al monestir. És de fusta policromada, del primer quart del segle XII.

SANT JOAN LES FONTS. Pica baptismals del monestir.

SANT FELIU DE BEUDA

Un primitiu temple és esmentat per primera vegada l'any 1004; després el 1051-1058. L'actual església parroquial, del segle XII, cons-

SANT JOAN LES FONTS. Planta del monestir publicat a la Catalunya romànica al volum corresponent de la Garrotxa.